17/02/2024

Πρωτοπρεσβύτερος π. Γεώργιος Βέτσος: Το πένθος, ο θάνατος και η πίστη

/ Γνώμες

Το πένθος, ο θάνατος και η πίστη

Γράφει ο Πρωτοπρεσβύτερος π. Γεώργιος Βέτσος, Master Θεολογίας

Ο χριστιανισμός με το χαρμόσυνο και συγχρόνως λυτρωτικό μήνυμα της Αναστάσεως του Θεανθρώπου άλλαξε ριζικά την αντιμετώπιση του θανάτου και κατ’ επέκταση νοηματοδότησε διαφορετικά το πένθος[1]. Από τη στιγμή που χάθηκε η καταδυνάστευση του θανάτου, οι χριστιανοί αντιμετωπίζουν τον αποχαιρετισμό των προσφιλών ανθρώπων ως κοίμηση, στηριζόμενοι στην Ανάσταση του Χριστού[2]. Αυτό δεν σημαίνει ότι το πένθος δεν είχε θέση ανάμεσα

στους χριστιανούς[3].

Στους πρώτους χρόνους της Εκκλησίας είχαν διατηρηθεί κάποια νεκρικά έθιμα του ιουδαϊσμού[4], τα οποία παρέμειναν στην πρακτική των ανθρώπων[5] μέχρι τον 4^{ο} αιώνα[6]. Ωστόσο, το πένθος του θανάτου πριν τον χριστιανισμό σκορπούσε το φόβο και μόνο στη σκέψη του[7]. Ήταν πολύ δύσκολο να απεμπολήσει το ανθρώπινο μυαλό την έννοια του θανάτου[8], αφού εμπλεκόταν τόσο άμεσα με τη φύση του[9]. Δεν ήταν εφικτό κάποια φιλοσοφία να αποβάλει τον φόβο από την ανθρώπινη σκέψη, παρά μόνο η πίστη στην ανάσταση του Χριστού και η συμμετοχή του ανθρώπου σ' αυτήν[10]. Το πένθος και η έκφραση του αποτελεί ένα σημείο αντιπαράθεσης μεταξύ της χριστιανικής γραμματείας των πρώτων αιώνων και της μηδενιστικής τάσης που είχε ο φιλοσοφικός στοχασμός[11].

Ο θάνατος είναι η είσοδος στην απέραντη αιωνιότητα και δεν θα πρέπει να προκαλεί βαρύ πένθος[12], το οποίο υπάρχει εκεί όπου δεν σημειώνεται η ελευθερία της ψυχής από τα πάθη[13]. Η ανάσταση του Χριστού αποτελεί τη σημαντικότερη ήττα του θανάτου[14], ωστόσο η ολοκληρωτική νίκη και το οριστικό τέλος του πένθους θα λάβει χώρα στα έσχατα[15].

Ο άνθρωπος είναι θνητός και αυτή του η θνητότητα έγκειται όχι μόνο στο γεγονός του θανάτου, αλλά στο ότι το γνωρίζει[16]. Ο άνθρωπος, λοιπόν, είναι ένα πεπερασμένο ον, που το νόημα της ζωής του είναι άρρητα συνδεδεμένο με τον θάνατο. Ακούγεται αντιφατικό, αλλά η ζωή αποκτά νόημα, εφόσον δοθεί νόημα στον θάνατο. Η καταξίωση του θανάτου καταξιώνει και την ίδια τη ζωή[17].

Επιπρόσθετα, για το θέμα αυτό ο Μπερδιάγεφ αναφέρει ότι η ζωή είναι ευγενής, γιατί εμπεριέχει τον θάνατο, που αυτό σημαίνει ότι ο άνθρωπος έχει δημιουργηθεί για μια άλλη ζωή, ανώτερη της παρούσας[18]. Για τον λόγο αυτό, δεν χρειάζεται να απωθεί τη σκέψη του θανάτου χάνοντας την αυθεντική σκοπιά θέασης της ζωής[19]. Ο άνθρωπος δεν εκμηδενίζεται μετά τον σωματικό θάνατο[20].

Είναι σημαντικό το γεγονός ότι ο απόστολος Παύλος κάνει λόγο για κεκοιμημένους και όχι για νεκρούς[21]. Οι άνθρωποι οφείλουν να γνωρίζουν ότι η ζωή και ο θάνατος του καθενός βρίσκεται στα χέρια του Θεού[22]. Πολύ εύστοχα αναφέρεται στο Δευτερονόμιο «…*εγώ αποκτενώ και ζην ποιήσω*»[23].

Συνταράσσεται ολόκληρη η ανθρώπινη ύπαρξη στη διαδικασία αντιμετώπισης του θανάτου. Μόνο η σκέψη του θανάτου μπορεί να προκαλέσει ταραχή στον άνθρωπο. Το πένθος του θανάτου αντιμετωπίζεται αποτελεσματικά όταν οι άνθρωποι είναι συνειδητά μέλη της Εκκλησίας. Η βίωση του χαρμόσυνου μήνυματος της Αναστάσεως μέσα από την πνευματική και λειτουργική ζωή της Εκκλησίας συντελεί να συνειδητοποιήσουν όσοι πενθούν και πολύ περισσότερο οι γονείς πως ο αναστημένος Κύριος νίκησε το κράτος του θανάτου και αυτό είναι πλέον είναι μια πραγματικότητα, ένα γεγονός που ισχύει και για τον άνθρωπο.

Υποσημειώσεις:

[1] Ραυτόπουλου Θ., *Η στάση του ανθρώπου έναντι του θανάτου και η ορθόδοξη ποιμαντική αντιμετώπιση κατά τον Μέγα Βασίλειο*, Διδακτορική Διατριβή υποβληθείσα στο Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Χαϊδάρι 2011, σ. 12.

[2] Σαρρή Β., *Η Βυζαντινή παραμυθητική επιστολή από τον Θεόδωρο Στουδίτη έως τον Ευστάθιο Θεσσαλονίκης (9^{ος}-10^{ος} αι)*

, εκδ. Αντ. Σταμάτη, Θεσσαλονίκη 2001, σ. 138.

[3] Volp Ulrich, *Tod und Ritual in den christlichen Gemeiden Jer Antike*, Lëiden-Boston-Brill 2002, σ. 96-99.

[4] Τζέρπου Δ., ο αγιασμός της ζωής των πιστών. μελέτες επί των ιερών ακολουθιών του μικρού ευχολογίου (σύγχρονοι λειτουργικοί προβληματισμοί 3), εκδ. «Τήνος», Αθήνα 2006, σ. 135-137.

[5] Evangelisches Kirchenlexicon, 3 Vanderhoeck & Ruprecht, Göttingen 1992, σ. 1467.

[6] Άριες Φιλίπ, *Ο άνθρωπος ενώπιον του θανάτου. Η εποχή των κοιμωμένων Ι – Ο εξαγριωμένος Θάνατος ΙΙ*, μτφρ. Θεοδόσης Νικολαΐδης, εκδ. Εστία, Αθήνα 1997, σ. 212-214.

[7] Μπαλανού Δ., *Πώς παρηγορούν τους Πενθούντας οι Πατέρες της Εκκλησίας*, Αθήναι 1928, σ. 5.

[8] Ματσούκα, Ν., *Το πρόβλημα του Κακού*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1986, σ. 100.

[9] Danielou Jean, «La doctrine de la mort chez les peres de l' Eglise», Le mystere de la mort et sa celebration, Vouves 2729 Avril 1949 (Lex orandi 12) *Les editions du Cerf*, Paris 1951, σ. 141.

[10] Γιαννικόπουλου Αν., *Η εκπαίδευση κατά τον 4^{ο} αιώνα και κατά την αρχαιότητα* , Αθήνα 1983, σ. 42.

[11] Fischer Joseph, «Studien zum Todesgedanken in der alten kirche», τ. 1, *Max Hreber Verlag*, München 1954, σ. 15-24.

[12] Fischer Joseph, «Μελέτη θανάτου. Eine Skizze zur Frühen griechische Patristik», *Wegzeichen, Festgabe Biedermann*, Wurzburg 1971, σ. 43.

[13] Μπιτσάκη Αν., Η *Αθανασία της ψυχής κατά τον Πλάτωνα,* Ανάτυπον εκ του περιοδικού *Θεολογία* 75(1994), σ. 68.

[14] Α' Κορινθ. 15, 54-55.

[15] Ζήση Θ., *Η σωτηρία του Ανθρώπου και του Κόσμου*, εκδ. Βρυέννιος, Θεσσαλονίκη 1997, σ. 210.

[16] Μαντζαρίδη Γ., *Χριστιανική Ηθική ΙΙ Άνθρωπος και Θεός και συνάνθρωπος Υπαρξιακές και Βιοηθικές Θέσεις και προοπτικές*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2010, σ. 635.

[17] Ό.π., σ. 639.

[18] Μπερδιάγεφ Ν., *Περί του προορισμού του ανθρώπου*, μτφρ. Ειρηναίου Μητροπολίτου Σάμου και Ικαρίας, Αθήναι 1990, σ. 344.

[19] Heidegger Martin, *Sein und Zeit*, Tübingen 1967, σ. 265.

[20] Ρόουζ Σ., *Η ψυχή μετά τον θάνατο – Οι μεταθανάτιες εμπειρίες στο φως της Ορθόδοξης διδασκαλίας*, εκδ. Μυριόβιβλος, Αθήνα 2007, σ. 122.

[21] Σάκκου Σ., *Οι νεκροί μας δεν χάθηκαν*, εκδ. Χριστιανική ελπίς, Θεσσαλονίκη 2007, σ. 3.

[22] Βάντσου Μ., *Η ιερότητα της ζωής – Οι θέσεις της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας σε θέματα Βιοηθικής*, Θεσσαλονίκη 2003, σ. 35.

[23] Δευτ. 32,39.

(Πηγή: pemptousia.gr)